

Obesitas

Obesitas och övervikt är så vanligt förekommande att de beskrivs som epidemier. Både obesitas och övervikt är riskfaktorer för andra sjukdomar som diabetes typ 2, högt blodtryck, och flera cancerformer. Samtidigt är obesitas och övervikt starkt förknippade med stigmatisering, vilket kan påverka både fysisk och psykisk hälsa negativt samt göra det svårare för drabbade att söka vård och få rätt behandling.¹

Vilka berörs?

- Obesitas innebär ett BMI (kroppsmasseindex) över 30 kg/m². Ett BMI mellan 25.0 och 29.9 kg/m² räknas som övervikt. Mer än halva den vuxna befolkningen i Sverige är överviktiga eller har obesitas. Andelen har ökat över tid och fortsätter att öka. Obesitas minskar den genomsnittliga livslängden.²
- Barn och ungdomar är också i stor utsträckning drabbade av övervikt och obesitas. År 2023 uppskattades cirka 87 000 barn i Sverige leva med obesitas, vilket motsvarar omkring 4 procent av alla barn.³
- Obesitaspatienter upplever ofta att de blir dåligt behandlade när de söker vård – 2025 uppgav hela 74 procent att de haft denna erfarenhet. Därtill känner 9 av 10 oro inför att söka den vård de behöver.⁴

Vad kostar det?

- De samhällsekonomiska kostnaderna kopplade till övervikt och obesitas uppgick 2023 till 80,4 miljarder kronor, där 29,6 miljarder kronor var kopplade till övervikt och 50,8 miljarder till obesitas. Kostnaderna bestod av produktionsbortfall, hälso- och sjukvårdskostnader, läkemedel, närståendevård samt kommunal vård och omsorg. Om obesitas fortsätter öka beräknas kostnaderna till 99 miljarder kronor 2040.⁵
- När även psykisk ohälsa till följd av övervikt och obesitas räknades in uppgick kostnaderna till 91,8 miljarder kronor 2023.⁵
- Läkemedel mot obesitas är inte subventionerade. Det leder till stora kostnader för patienten, upp till tusentals kronor i månaden för att få en tillräcklig dos. En jämförelse av två GLP-1-läkemedel visar att en 72-veckors behandling kostar mellan 45 000 och 100 000 kronor. WHO varnar för att färre än 10 procent av de med obesitas får tillgång till läkemedel 2030.^{6, 7}

Forskning räddar liv

- Barn med obesitas som får behandling och går ned i vikt minskar risken att dö i förtid, visar forskning från Karolinska Institutet. Studien omfattade 7 000 barn som påbörjade behandling mot obesitas i åldrarna 6 till 17 år.⁸
- Aptitsänkande läkemedel har under de senaste åren revolutionerat obesitasbehandlingen och fått stor uppmärksamhet. Läkemedlen kan på kort tid hjälpa individer att gå ner i vikt, vilket också minskar risken för livshotande följsjukdomar.⁹
- Utveckling av kirurgiska ingrepp har gett patienter en betydande förbättring i överlevnad och livskvalitet. Patienter med obesitas som får kirurgisk behandling, i detta fall en gastric bypass, har 25 procent lägre dödlighet jämfört med de som inte opereras. Dessutom lever de patienter som genomgått gastric bypass i snitt tre år längre än de som inte fått kirurgisk behandling.¹⁰

Forskning sparar pengar

- Varje investering i prevention av obesitas återbetalar sig sex gånger i besparade samhällskostnader enligt en uträkning från OECD.¹¹
- En studie visar att en viktminskning på 20 procent hos personer med obesitas i Sverige kan resultera i samhällsekonomiska besparingar på 165 miljoner kronor under tio år. Viktminskning kan åstadkommas på flera sätt, men forskningsbaserade insatser är ofta avgörande för långsiktig effekt.¹²
- Forskning visar att det mest kostnadseffektiva och hållbara sättet att gå ned i vikt uppnås av en kombination av kirurgi och aptitsänkande läkemedel.¹³

Johan Hammarström

Johan har varit överviktig så länge han kan minnas. Det påverkar honom dagligen och tar sig uttryck i både fysiska och psykiska påfrestningar. Han känner sig inte bekväm i sin egen kropp, möbler och kläder går sönder och det finns en ihärdig hunger som distraherar från annat. Övervikten har inte bara begränsat hans rörelsefrihet utan även livskvaliteten i stort.

Tack vare de nya läkemedelsbehandlingarna mot obesitas försvinner den extrema hungern. Johan kan därmed fokusera på de levnadsvaneförändringar som krävs för att gå ned i vikt som att träna aktivt och laga hälsosam mat. Han beskriver sin behandling som ett paket av fysioterapi, samtalsstöd och dietisthjälp, i kombination med de nya behandlingarna.

Johan betonar hur avgörande medicinsk forskning är – för honom handlar det bokstavligen om liv och död. För honom och många andra som lever med övervikt och obesitas leder forskning till nya, effektiva behandlingsmetoder som gör verklig skillnad. Samtidigt bidrar ökad kunskap till att minska stigma och skuldbeläggning, vilket är en förutsättning för att personer med ett högt BMI ska bli bemötta med respekt och få rätt stöd inom vården.

Jag önskar jag hade satsat mer på medicinsk forskning när jag var statsminister

– Ingvar Carlsson, tidigare statsminister

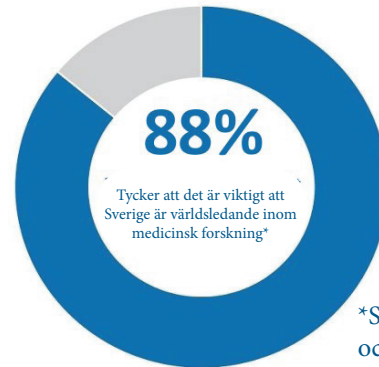

Hopp för framtiden

- En ny tablettbehandling, utvecklad vid Karolinska Institutet och Stockholms universitet, har i tidiga studier visat att den kan öka ämnesomsättningen i skelettmuskler på ett sätt som liknar effekterna av fysisk aktivitet. Detta ökar kroppens fettförbränning och förbättrar blodsockerkontrollen, utan att man hittills sett de typiska biverkningar som ofta förknippas med GLP-1-läkemedel, såsom uttalad aptitförlust, mag-tarmbesvär och risk för minskad muskelmassa.^{14, 15}
- På Uppsala universitet forskas det om hur obesitas kan förebyggas i samhället genom att dess olika aktörer, däribland primärvården, arbetar gemensamt. Under de närmaste sex åren ska det multidisciplinära ”Centrum för primärvårdsbaserad primärprevention av obesitas” byggas och vara verksamt. Centret samlar expertis från flera discipliner för att utveckla metoder och verktyg som kan användas i både vård och samhälle. Fokus ligger på att förebygga obesitas snarare än behandla, och forskningen sker i nära samarbete med myndigheter, kommuner, regioner och företag för att skapa en bred och hållbar påverkan.¹⁶
- Ny forskning från Lunds universitet visar att obesitas är potentiellt kopplat till omkring 30 cancerformer, flera där kopplingen inte tidigare har varit känd. Studien har undersökt fler än 4 miljoner individer i Sverige och understryker betydelsen av folkhälsostراتيجier kring vikt för att förebygga cancer.¹⁷

Forska!Sverige är en oberoende stiftelse som verkar för att förbättra villkoren för medicinsk forskning och dess tillämpning.
www.forskasverige.se

9 av 10 svenskar tycker det är viktigt att Sverige är världsledande inom medicinsk forskning

Sifo (2025), 1000 svar

Svarsalternativ:
 Mycket viktigt (43%)
 Ganska viktigt (45%)
 Inte särskilt viktigt (7%)
 Inte alls viktigt (1%)
 Tveksam/Vet ej (4%)

*Summan av Mycket viktigt och Ganska viktigt

[1] Läkartidningen (2025) Kliniska implikationer av viktstigma och patientbemötande vid obesitas
 [2] Folkhälsomyndigheten (2025) Statistik om övervikt och obesitas hos vuxna
 [3] Sveriges regioner i samverkan (2023) Nationellt vårdprogram för behandling av obesitas hos barn och ungdomar
 [4] Riksförbundet Obesitas Sverige (2025) Rapport om bemötandet av patienter med övervikt och obesitas inom svensk sjukvård 2025
 [5] Fridhammar et al. (2025) Samhällsekonomiska kostnader för övervikt och obesitas i Sverige. IHE RAPPORT 2025:7
 [6] Läkemedelsvärlden (2025) "Priset är också en viktig faktor"
 [7] Läkemedelsvärlden (2025) WHO efterlyser breddad tillgång till GLP-1-terapi
 [8] Putri et al. (2025) JAMA Pediatr. 179(3):302-309
 [9] Läkemedelsverket (2024) Wegovy (sema-glutid), Mounjaro (tirzepatid)
 [10] Carlsson et al. (2020) N Engl J Med 383:1535-1543
 [11] OECD (2019) The Heavy Burden of Obesity – The Economics of Prevention
 [12] Galavazi et al. (2025) Obesity 33(4):777-787
 [13] The American College of Surgeons (2025) Bariatric Surgery Is More Cost Effective Than Newer Weight Loss Drugs Alone
 [14] Karolinska Institutet (2025) Nytt läkemedel för diabetes och obesitas visar lovande resultat
 [15] Motso A et al. (2025) Cell, Volume 188, Issue 19, 5142 - 5156.
 [16] Uppsala universitet (2025) Centrum för primärvårdsbaserad primärprevention av obesitas
 [17] Sun et al. (2024) The Lancet Regional Health Europe, Volume 45, 101034

“Med patientnära forskning blir vägen kort från resultat till praktisk nytta.”

”Jag insåg tidigt att det behövdes fler forskare och läkare inom området.” Ylvas intresse för obesitas väcktes redan under gymnasiet. Det blev startpunkten för en forskningsinriktad läkarutbildning och ett engagemang för en patientgrupp som länge varit stigmatiserad.

Ylva Trolle Lagerros är idag överläkare vid Centrum för Obesitas i Region Stockholm och professor i kardiovaskulär prevention vid Karolinska Institutet. Forskningen har de senaste decennierna ökat förståelsen för obesitas som en komplex sjukdom, snarare än en fråga om personlig karaktär. Samtidigt har både läkemedel och kirurgiska behandlingar utvecklats.

Mötet med patienterna är en stark drivkraft för Ylva. Samarbete med patientorganisationen Obesitas Sverige bidrar till mer relevanta forskningsfrågor och högre kvalitet i hennes forskning. Kombinationen av kliniskt arbete och forskning gör sedan att resultaten snabbt kan omsättas i vården.

Ylvas forskning handlar om hur levnadsvanor som fysisk aktivitet och kost påverkar hälsa och sjukdom. Ett centralt område är hur patienter kan stöttas i att göra hälsosamma levnadsväl. Hennes forskning har visat att fler patienter än väntat har nytta av digitala verktyg som stöd. Eftersom levnadsvanor formas dagligen kan digitalt stöd ge en helt annan kontinuitet än årliga läkarbesök.

En viktig framtidsfråga är hur obesitasvården kan följas upp för att säkerställa att den är av god kvalitet i hela landet. Avsaknaden av ett nationellt kvalitetsregister för obesitas försvårar detta. I sin forskning har Ylva exempelvis noterat att patienter inte alltid vägs före och efter läkemedelsbehandling. ”Vi skulle aldrig sätta in ett blodtrycksläkemedel utan att följa blodtrycket – men för obesitas saknas ofta motsvarande struktur.”

“Forskningen har bidragit till en fantastisk utveckling. Tidigare var kost och motion de enda lösningarna.”

Obesitas är i dag en av våra största folkhälsoutmaningar, kopplad till över 200 följsjukdomar. “Att satsa skattemedel på forskning och utveckling inom obesitas är därför en investering i framtidens hälsa – genom bättre vård, minskad följsjukdom, ökad livskvalitet och en mer hållbar användning av hälso- och sjukvårdens resurser.”

